

Uzasadnienie

Projekt planu ochrony rezerwatu został opracowany na podstawie art. 19 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, z uwzględnieniem art. 20 ust. 1, 2 i 3 tej ustawy. Zakres zrealizowanych prac został dostosowany do zasobów, tworów i składników przyrody, walorów krajobrazowych oraz wartości kulturowych rezerwatu. Projekt planu sporządzono uwzględniając treść rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody (Dz. U. Nr 94, poz. 794).

W rezerwacie nie wyznacza się obszarów, na których można wykonywać polowania oraz miejsc wprowadzania psów, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 4 i 16 ustawy o ochronie przyrody.

W rezerwacie nie wyznacza się obszarów, na których można prowadzić działalność wytwórczą, handlową i rolniczą, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 11 i art. 20 ust. 3 pkt 6 ustawy o ochronie przyrody.

W rezerwacie nie wyznacza się miejsc połowu ryb i innych organizmów wodnych, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 14 ustawy o ochronie przyrody.

W rezerwacie nie wskazuje się obszarów ochrony ścisłej i krajobrazowej, o której mowa w art. 20 ust. 3 pkt 3 ustawy o ochronie przyrody.

Rezerwatu nie udostępnia się dla celów edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, sportowych, amatorskiego połowu ryb i rybactwa, o których mowa w art. 20 ust. 3 pkt 5 ustawy o ochronie przyrody.

W zarządzeniu nie wskazano obszarów, ani miejsc udostępnianych dla badań naukowych. Mając na uwadze dbałość o zachowanie celu ochrony rezerwatu przyrody we właściwym stanie, udostępnianie rezerwatu w celu prowadzenia badań naukowych może nastąpić po uzyskaniu zezwolenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie na podstawie art. 15 ust. 5 w związku z art. 15 ust. 1 pkt 24 ustawy o ochronie przyrody. Uzyskanie indywidualnej zgody na prowadzenie tego typu czynności gwarantuje z jednej strony nadzór nad ich rodzajem i metodyką, zabezpieczając z drugiej strony rezerwat przed negatywnym oddziaływaniem realizowanych prac, czy też przed wykonywaniem prac badawczych, których tematyka nie wymaga ingerencji w ekosystem rezerwatu. Szeroki zakres i tematyka badań naukowych sprawia, że pełną kontrolę nad ich wpływem na rezerwat można zachować tylko poprzez rozpatrzenie indywidualnego wniosku. Nie występuje natomiast możliwość precyzyjnego zdefiniowania

w planie ochrony dla wszystkich rodzajów badań jednego sposobu postępowania, który minimalizowałby ich negatywny wpływ na rezerwat. Dodatkowo w planie ochrony przewidziano realizację dwóch działań ochronnych, których wykonanie jest niezbędne dla utrzymania celu ochrony rezerwatu. Monitoring warunków hydrologicznych pozwoli bowiem w razie konieczności wdrażać działania zmierzające do ograniczenia odpływu wód z obszaru rezerwatu. Z kolei monitoring stanu szaty roślinnej ma na celu zapewnienie odpowiedniego stanu roślinności rezerwatu, a kiedy wykaże niekorzystne procesy, przede wszystkim ekspansję gatunków typowo leśnych na torfowisku, może być podstawą do podjęcia działań ochronnych obejmujących usuwanie niepożądanych gatunków.

Przeprowadzona na potrzeby sporządzenia projektu planu ochrony ekspertyza nie wykazała potencjalnych zewnętrznych zagrożeń dla rezerwatu. W szczególności w ramach analizy dokumentów planistycznych nie zidentyfikowano przedsięwzięć, które mogłyby potencjalnie znacząco oddziaływać na rezerwat. W związku z powyższym, w planie ochrony nie definiuje się potencjalnych zagrożeń zewnętrznych, o których jest mowa w art. 20 ust. 3 pkt 2 ustawy o ochronie przyrody.

Rezerwat został ustanowiony Zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych z dnia 17 listopada 1988 r. w sprawie uznania za rezerwaty przyrody (M.P. Nr 32, poz. 292). Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie zróżnicowanego obszaru wilgotnych lasów, torfowisk i wód ze stanowiskami licznych gatunków roślin rzadkich i chronionych, będącego ostoją i miejscem rozrodu licznych gatunków zwierząt

Rezerwat Horowe Bagno położony jest w pobliżu dużej aglomeracji miejskiej miasta Warszawy. Stanowi centralną część niewielkiego obszaru leśnego ograniczonego zabudowaniami: od zachodu miasta Marki, od południa Zielonki, od wschodu miejscowości Maciołki i Kobyłka, a od północy Sękocin. Bliskość okolicznych zabudowań oraz miasta Warszawy wiąże się z silną presją na obszar rezerwatu. Wzdłuż wschodniej granicy rezerwatu realizowana jest inwestycja drogowa budowy tzw. obwodnicy Marek, w ciągu drogi ekspresowej S8.

Na obszarze rezerwatu przed jego utworzeniem intensywnie eksploatowane były pokłady torfu. W miejscach najintensywniejszego wydobywania obecnie znajdują się zbiorniki wodne. Z analizy map historycznych wynika, iż wydobywanie torfu na większą skalę rozpoczęto tuż przed II wojną światową. Dla utrzymania obecnego stanu celu ochrony rezerwatu, niezbędne jest przede wszystkim zachowanie stosunków wodnych warunkujących obecność cennych i rzadkich zbiorowisk roślinnych jakimi są torfowiska i wilgotne lasy. Jak wskazują wyniki prowadzonych na tym terenie badań nie wykazano wpływu wód podziemnych na powierzchniowe na tym obszarze – w okresie ostatnich badań poziom wód gruntowych uległ obniżeniu przy nieznacznym wzroście stanu wód powierzchniowych

(dominujący wpływ zasilania wód powierzchniowych na obszarze rezerwatu z opadów atmosferycznych, natomiast wód podziemnych z dopływów bocznych). Dominującym zasilaniem wód powierzchniowych w rezerwacie są więc opady atmosferyczne i spływ powierzchniowy.

W granicach rezerwatu występują ekosystemy lądowe, torfowiskowe (pow. ok. 15 ha), leśne (pow. ok. 25,5 ha) oraz wodne (zbiorniki wodne – potorfia i rowy o pow. ok. 3,5 ha). Ekosystemy torfowiskowe, to torfowiska przejściowe z klasy *Scheuchzerio-Caricetea nigrae* z elementami roślinności wysokotorfowiskowej z klasy *Oxyccoco-Sphagnetea*. Roślinność rezerwatu zdominowana jest przez zbiorowiska leśne – głównie zdegradowane formy brzeziny bagiennnej *Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis* porastające dawne torfowisko. Na nieco wyżej położonych utworach mineralnych występują leśne zbiorowiska zastępcze nawiązujące do grądu. Zbocza wyniesień porastają bory sosnowe należące do związku *Dicrano-Pinion*. Dawne potorfia i pozostałości torfowisk porastają mszary minerotroficzne reprezentujące klasę *Scheuchzerio-Caricetea fuscae* z elementami roślinności wysokotorfowiskowej z klasy *Oxyccoco-Sphagnetea*. Brzegi zbiorników wodnych oprócz mszarów zasiedlone są również przez szuwary z klasy *Phramitetea*.

Na terenie rezerwatu stwierdzono do tej pory 99 gatunków roślin naczyniowych i 23 gatunki mszaków. We florze rezerwatu dominują gatunki siedlisk mokradłowych i leśnych. Nieliczne są gatunki rzadkie i zagrożone wyginięciem. W okresie badań stwierdzono 25 gatunków wolnożyjących grzybów makroskopijnych i 10 gatunków grzybów zlichenizowanych (porostów). Wśród grzybów makroskopijnych 19 gatunków zasiedlało drewno, głównie drzew liściastych, 5 gatunków należy do grzybów mykoryzowych, a 1 gatunek (*Galerina paludosa*) związany był troficznie z mchem torfowcem. W rezerwacie stwierdzono zaledwie 6 gatunków roślin naczyniowych chronionych, z czego tylko dwa objęte są ochroną ścisłą – rosiczka okrągłolistna i pływacz zachodni. Pozostałe gatunki (bagnio zwyczajne, listera jajowata, grzybienie białe i widłak jałowcowaty) objęte są ochroną częściową. Spośród mszaków 15 gatunków objętych jest ochroną, z czego tylko jeden ochroną ścisłą (widłożą Bergera *Dicranum undulatum*).

W granicach rezerwatu stwierdzono 37 gatunków ptaków lęgowych lub prawdopodobnie lęgowych, zagęszczenie było bardzo niskie, co wynika z niewielkiego zróżnicowania siedlisk oraz silnego zakwaszenia i ubóstwa bazy pokarmowej. Awifauna rezerwatu składa się z gatunków kosmopolitycznych i pospolitych. Mimo bagiennego charakteru w rezerwacie dominują gatunki zadrzewień i zakrzewień – najliczniejszy jest piecuszek, a kolejne pozycje w strukturze dominacji zajmują zięba i bogatka. Spośród ptaków wodnych najliczniej reprezentowany jest trzciniak, a spośród nie wróblowych – krzyżówka. Wymienić można też łyskę i perkozka, gniazduje tu także samotnik. Spośród dużych i średnich ssaków w granicach rezerwatu stwierdzono tylko trzy gatunki – łosia *Alces alces*, sarnę *Capreolus capreolus* i bobra *Castor fiber*. Stosunkowo niewielka powierzchnia rezerwatu oraz otoczenie z trzech stron barierami w postaci dróg, co ogranicza możliwości ucieczki

w sytuacji zagrożenia, powoduje, że ma on niewielkie znaczenie jako ostoja ssaków kopytnych. Mimo silnego zakwaszenia i stosunkowo ubogiej bazy pokarmowej na stałe występują to bobry. Ich liczebność ocenić można na 2 do 3 rodzin. Zasiedlają one głównie nory na obrzeżach, ale w części centralnej budują także żeremia. Horowe Bagno to obiekt cenny dla nietoperzy. Na jego obszarze potwierdzono występowanie co najmniej 8 gatunków, są to: nocek Natterera *Myotis nattereri*, nocek rudy *Myotis daubentonii*, mroczek późny *Eptesicus serotinus*, karlik malutki *Pipistrellus pipistrellus*, karlik drobny *Pipistrellus pygmaeus*, karlik większy *Pipistrellus nathusii*, borowiec wielki *Nyctalus noctula*, gacek *Plecotus sp.* Części nietoperzy na podstawie rejestrowanych dźwięków nie da się oznaczyć do gatunku. Średnia aktywność przelotów wynosiła 67 jednostek na godzinę. Gatunkiem zdecydowanie dominującym jest borowiec wielki, który licznie żeruje ponad obszarem rezerwatu. Na uwagę zasługuje duża aktywnośćnocków. Spośród bezkręgowców stwierdzono występowanie jednego gatunku podlegającego ochronie ścisłej: ważki zalotki większej. Ponadto ochroną częściową objęte są 3 gatunki trzmieli (kamiennik, rudy i ziemny), mrówka ćmawa oraz ślimak winniczek.

Najpoważniejszym zagrożeniem dla rezerwatu jest zmiana stosunków wodnych w rezerwacie i związane z tym nadmierne przesuszenie siedlisk będące następstwem antropogenicznych zmian (melioracje), pogłębiane zmianami klimatycznymi (długotrwałe susze, zmieniająca się dynamika i ilość opadów). Jediną możliwością ograniczenia skutków tych zmian jest hamowanie odpływu wód z obszaru rezerwatu za pośrednictwem istniejącego systemu melioracyjnego. Niemniej jednak w sytuacji deficytu opadów, działanie to ma ograniczony charakter. Monitoring warunków hydrologicznych powinien umożliwić ocenę zachodzących zmian i wdrażanie ewentualnych działań. Potencjalnym zagrożeniem jest też wtórna sukcesja gatunków drzewiastych w obrębie torfowiska, która może doprowadzić do jego degradacji. Proces ten w przypadku dużego nasilenia może wymagać wdrożenia zabiegów z zakresu ochrony czynnej, zmierzających do usuwania niepożądanych gatunków.

Cały obszar rezerwatu obejmuje się ochroną czynną. Z uwagi na konieczność prowadzenia działań w celu przeciwdziałania zdiagnozowanym zagrożeniom nie wyznacza się obszarów ochrony ścisłej. Rezerwat przyrody Horowe Bagno położony jest w województwie mazowieckim, w powiecie wołomińskim, w gminie Marki. Obejmuje grunty Skarbu Państwa, w większości w zarządzie Lasów Państwowych, Nadleśnictwo Drewnica, jedynie częściowo w zarządzie władz powiatu. Dla terenu rezerwatu obowiązuje Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Marki (Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XXXI/226/2012 Rady Miasta Marki z dnia 24 października 2012 r.), a także Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta „Marki II” Uchwała Nr XXXV/404/2002 Rady Miasta Marki z dnia 24 kwietnia 2002 roku.

W celu eliminacji i ograniczenia zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych obręby ewidencyjne nr 0022, 0034, 0023 i 0021 położone w gminie Marki objęte zostały ustaleniami do dokumentów planistycznych.

W obszarze wskazań i rezerwacie należy utrzymać dotychczasowy sposób przeznaczenia i użytkowania gruntów, obszar rezerwatu wyłączyć należy z możliwości lokalizacji wszelkiej nowej infrastruktury technicznej niezwiązanej z funkcjonowaniem rezerwatu. Wykluczyć należy też realizację przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko za wyjątkiem inwestycji liniowych celu publicznego, a także takich które mogą przyczynić się do zmiany stosunków wodnych w sposób mogący negatywnie wpływać na rezerwat.

W ramach przeprowadzonych konsultacji społecznych, celem zapewnienia możliwości udziału społeczeństwa na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie:

- 1) podał do publicznej wiadomości informację o przystąpieniu do sporządzania projektu planu ochrony poprzez:
 - a) wywieszenie obwieszczenia w siedzibie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie i na stronach internetowych Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie,
 - b) wywieszenie obwieszczenia w siedzibie Urzędu Gminy Marki,
 - c) umieszczenie obwieszczenia na łamach lokalnej gazety,
 - d) wywieszenie obwieszczenia w siedzibie Nadleśnictwa Drewnica;
- 2) wyłożył dokumentację przygotowaną na potrzeby sporządzenia projektu planu ochrony oraz projekt planu ochrony w siedzibie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie. O wyłożeniu dokumentacji Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie poinformował poprzez:
 - a) wywieszenie obwieszczenia w siedzibie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie oraz na stronach internetowych Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie,
 - b) wywieszenie obwieszczenia w siedzibie Urzędu Gminy Marki,
 - c) umieszczenie obwieszczenia na łamach lokalnej gazety.

d) wywieszenie obwieszczenia w siedzibie Nadleśnictwa Drewnica;

W ramach przeprowadzonego postępowania z udziałem społeczeństwa nie wpłynęły żadne uwagi i wnioski do wyłożonego projektu planu.

Projekt planu ochrony został, zgodnie z art. 19 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody, przesłany Radzie Gminy Marki, celem zaopiniowania. Rada Gminy pozytywnie zaopiniowała projekt zarządzenia Uchwałą Nr XIV/207/2019 Rady Miasta Marki z dnia 30 października 2019 roku w sprawie zaopiniowania projektu zarządzenia w sprawie ustanowienia planu ochrony przyrody dla rezerwatu przyrody „Horowe Bagno”.

Projekt zarządzenia został zaopiniowany przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, który zgłosił następujące uwagi:

„1. w załączniku Nr 2 jako lokalizację działań wskazano "obszar rezerwatu" i "Cały obszar rezerwatu" - to to samo. Proszę zunifikować zapis.

2. Na mapie w załączniku Nr 3 - działania monitoringowe "monitoring szaty roślinnej" i "monitoring warunków hydrologicznych" są nierozróżnialne. Proszę zastosować inny sposób oznakowania.

3. Brak Uzasadnienia.”

Wszystkie powyższe uwagi zostały uwzględnione, stosowne zmiany naniesiono w treści zarządzenia.

Projekt zarządzenia został uzgodniony przez Wojewodę Mazowieckiego.

Ocena Skutków Regulacji (OSR)

1. Cel wprowadzenia zarządzenia.

Celem wprowadzenia zarządzenia jest wypełnienie delegacji ustawowej zawartej w art. 19 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

2. Podmioty, na które oddziałuje akt normatywny.

Projekt planu ochrony będzie oddziaływał:

- 1) na Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie;
- 2) na właścicieli rezerwatu;
- 3) jako powszechnie obowiązujący akt prawa miejscowego na wszystkie podmioty, które znajdują się lub znajdą w zasięgu terytorialnym objętym jego regulacją.

3. Konsultacje.

Projekt zarządzenia, jako akt prawa miejscowego podlega:

- 1) na podstawie art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie uzgodnieniu z Wojewodą Mazowieckim;
- 2) na podstawie art. 19 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody zaopiniowaniu przez właściwą miejscowo radę gminy;
- 3) na podstawie art. 19 ust. 1 a ustawy o ochronie przyrody procedurze udziału społeczeństwa przewidzianej przez ustawę z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko.

4. Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżet jednostek samorządu terytorialnego.

Wejście w życie przedmiotowego zarządzenia pociągnie za sobą skutki finansowe dla budżetu państwa w wysokości około 70 000 zł w przeciągu 20 lat obowiązywania planu ochrony, które wynikać będą z realizacji działań ochronnych zaprojektowanych w planie ochrony. Mogą być one finansowane w szczególności ze środków pochodzących z:

- 1) budżetu państwa na zasadach ustalonych przez ustawę o finansach publicznych;

2) ubiegania się o pozyskanie środków finansowych z Narodowego lub/i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

5. Wpływ regulacji na rynek pracy.

Zapisy w projekcie zarządzenia z uwagi na ograniczony zakres prac jak również realizacja ich na przestrzeni 20 lat nie będą miały znaczącego wpływu na rynek pracy.

6. Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

Projektowana regulacja nie będzie miała wpływu na konkurencyjność wewnętrzną i zewnętrzną gospodarki.

7. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny.

Projektowana regulacja nie ma wpływu na sytuację i rozwój regionalny.

8. Ocena pod względem zgodności z prawem Unii Europejskiej.

Projekt zarządzenia jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.